

FENYŐ D. GYÖRGY

**Egy különleges versforma mint
költői hagyomány**

(József Attila *Születésnapomra*
című versének utótörténete)

I.

József Attila *Születésnapomra* című verse a legismertebb és legnépszerűbb versek kö

József Attila: *Születésnapomra*

*Harminckét éves lettem én –
meglepetés e költemény
csecse
becse:*

*ajándék, mellyel meglepem
e kávéházi szegleten
magam
magam.*

*Harminckét évem elszelelt
s még havi kétszáz sose telt.
Az ám,
Hazám!*

Lehettem volna oktató,
nem ily töltőtoll koptató
szegény
legény.

De nem lettem, mert Szegeden
eltanácsolt az egyetem
fura
ura.

Intelme gyorsan, nyersen ért
a „Nincsen apám” versemért,
a hont
kivont

szablyával óvta ellenem.
Ideidézi szellemem
hevét
s nevét:

„Ön amíg szóból értek én,
nem lesz tanár e féltekén” –
gagyog
s ragyog.

Ha örül Horger Antal úr,
hogy költőnk nem nyelvtant tanul,
sekély
e kéj –

Én egész népemet fogom
nem középiskolás fokon
taní-
tani!

A szakirodalom általában¹

A verssel foglalkozó sz *Curriculum vitae* -vel, az

Szabolcsi Miklós kutatá *Koldusének*

(*Chanson des Gueux*) című k

Tverdota György a vers *A Hegedű*

címűben. A „Ha örül H_o *A nyelvtudomány alape* című k

Tverdota György gondc *A Tiszá*

ban Petőfi eljátszott azz *Születésnapomra*

igazi sz

Még néhány további ráj *Írószobám*

című versében azzal a *Egy költőre*

című, 1

Most harminckét éves vagyok.

Nyár van.

*Lehet, hogy tán ez,
amire vártam.*

Mit bizonyít mindez? Az *hapax legomenon*,

egyszeri szóalkotás, e~~c~~ *folytatójává*

válik en

II.

Hogy is kezdődik Józse *Porhó*

című versében: „Harmi *Bírálóimhoz. Születésn*, című ve

A versforma legfeltűnő~~k~~ *Születésnapomra*

című versét nem tekint *Születésnapomra*

című J

Székelv Dezső: **[Születésnapomra]**

(J. A. Születésnapomra c. versének ikerdarabja)

*Akárhány éves lettem én,
nem segített jótétemény.*

*A kéz
nehéz*

*görcessel írja e vallomást.
Hazudni a vigasztalást*

bizony
iszony.

Kátyúba rekedt életem,
mégsem voltam reménytelen
s léha.
Néha

tűzbe mentem Nagyért, Kissért,
mégis ezek miatt kísért
hosszú
bosszú.

Lehettem volna pártizé
s egy rózsadombi Nárciszé,
balos
dalos,

de nem lettem, mert pár dalom
nekem több, mint a pártvagyom,
holott
halott!

Mégis, jó szívvel fogadom:
használni fog a kobakom
kinek-
kinek...

Nem várhatom, hogy versemet
a költő-cenzor fejtse meg;
hiú
fiú.

Szegények, bukott angyalok
űzött hada követ gyalog
s megért.
Ezért

nekik bevallhatom, mi fáj,
aztán eltűnők Szent Mihály
sovány
lován.

A vers azzal, hogy önm J. A. Születésnapomra c. versének ikerdarabja Akárhány éves lettem é kezdőd

Balla Zsófia: **Az élő forma**

Negyvennyolc éves lettem én,
és meglep, hogy már hölgyemény
leszek.
Ezek

már nem viccelni-jó idők.

A telés
ha mond-
hatom

t rosszalljuk mi, nők –

ezt így. A világbánatom
úgy otthagynám egy vonaton!
Kicsit
visít

a lélek bennem, hogy mire
vittem. Mondhatom, semmire.
Egy part
se tart.

Nem lestem hatalom kegyét.
Csak az szabad, aki szegény:
nem öl
meg ól.

Engem már sok halál szeret –
mégsem fagyott rám hős-szerep,
vagyis
hamis.

Azt foldozom, mi hátra van:
még végül megszokom magam...
S ha néz,
ki néz,

majd legyen benne irgalom
versemhez a túloldalon.
Hisz él.
S íté.

A József Attila-i verszer Születésnapomra

címűt. Új mondat kezdődik az ötv. versszakban egy egész sor

A létösszegző vershely: *odaát* , a *túloldal* szemp

A pontosan követett rím *nem öl / meg öl.* József Attila ilyent nem *Születésnapomra* -formáb

Balla Zsófiának van mé *Születésnapomra* versformája ihletett. A vers így hangzik:

Golyó

talált
halált

E rövid vers csacsi-pac: *talált egy halált*), egy hiányos mondatb *talált halált* okozott

Kovács András Feren¹ *Bírálóimhoz.* *Születésnapomra. Plágium!*

*Harmincnégy éves lettem én:
nem bódít versen vett remény,
se bű,
se báj.*

*A mennybolt menten rámborul:
nem éltem jól, sem jámborul
csupán
bután.*

*Mint kínon égő ékezet,
lobog világom: létezek!
Enyém
e fény!*

*Hallom: vagyok, mert nem vagyok,
hisz bennem nem rág, nem ragyog
serény*

erény...

Azt mondják, arcom régi maszk:
miért is vágok én grimaszt,
ha kell,
ha nem?

Divatbólcs egy sem érti tán:
helyettök lettem én vidám
iszony.
Bizony.

Magamnak túl nehéz terű
vagyok – nem vált meg vers, se bű,
se báj.
Sebaj.

Kovács András Ferenc *Bírálóimhoz*

cím nem a témára, har *Plágium*

! össze

A cím sokfelé forduló és *Harmincnégy éves lette* Úgy tűnik, a

Születésnapomra

című v

A vers lehangsúlyosak *se bű / se báj.*

Az első versszak ehhe: *bódít*

– itt mi

Szőcs Géza: Születésnapomra

Szőcs Géza hosszú és *Születésnapomra*

című versre, az eleje és a vége Mosócsekének szövege

Születésnapomra

K. F.-nak

Ma 32 lettem én is.

/.../

Az volt hazám, ahogyan éltem –
Haza a magasban
s a mélyben.

Szabadság nyelvtana,
szabadság levegője!
ki ilyen levegőt szív,
nem tud aludni többé
se nélküle, se tőle,
virrasztva él,
álmat-
lanul
és célba lő
s nyelvtant
tanul

vagy épp az eget kémleli,
az árnyékból kifejlő
hatalmas csillag-mondatot
mely egyszer – érzi – feljő.

Azokhoz szól
akik remélnek
s hisznek a költő
ének-
ének

Szócs Géza rendkívül *Most harminckét éves* v kezdetű versére is, sőt *ő maga mégis költő* az *előszózat*

A vers közepén olvassuk az alábbi három sort:

s nincsen az események közt annyi rés
amennyin átférne még a kéz
s a kés

E rímjáték csak távolról *Születésnapomra*

rímtechnikáját, de a ve *Születésnapomra*

játékos

Tóth Krisztina: Porhó

Harminckettő hogy telhetett?
Hogy múltak el napok, hetek?
Letelt,
s hitelt

nemigen ad már a jelen.
Nem voltam benne még jelen,
úgy múlt
a múlt,

annyi idő, hogy szinte sok.
De ért már más is, mint e sokk:
hold is,
nap is

pólyálta hűlő életem,
s amit nem tettem, terveztem
e lét
felét

leélve: őrzöm arcomat,
s eleddig nem zuhant sokat
csecsem
becse,

sőt, egy bocsom is van (de szép!),
beszélni is kezd majd ez év
telén
talán,

de hogy mi történt, mire volt jó
harminckét éven át e porhó,
havam,
hevem

hová gomolygott nyomtalan,
és ugyan hol, ha nyoma van,
szivek
szavak

mélyén mi ülepszik, mi lesz,
így fog eltelni, élni ez?
Vagy túl
a túl

*bonyolult léten, túl ezen
egyszer csak majd megérkezem
s ittlétemet
átlátom ott?!*

Tóth Krisztina verse a *16 Születésnapomra*

formájában íródott és a *Harminckettő hogy telh* – kezdő

Ez magyarázza, hogy *16 Születésnapomra*

mellett elsősorban a *Flórának*

című, s

*Mert a mindenség ráadás csak,
az élet mint az áradás csap
a halál partszegélyein
túl, űrök, szívek mélyein*

*túl, túl a hallgató határon,
akár a Duna akkor nyáron*

A *szívek mélyein*

szó szerkezetet bontja fel szavak

rím szó

A *Születésnapomra*

rímei közül átveszi a *ve csecse / becse*

rímet, c

Varró Dániel: A Bús, Piros Vödör dala

*Vagyok a vödör – szállj, dalom! –
ki szomszéd és fájdalom
alól
dalol.*

*Üres vagyok és hontalan,
szívembe únos-untalan
bebú
a bús.*

Ó, ért öröm, nem is kevés,

*ivott belőlem fecske, és
füle-
műle.*

*A Kék Lapát! A Zöld Lavór!
Volt életemben pár lamúr –
zománc-
románc.*

*Oly ifju voltam és szeles,
úsztam a lét mosószeres
vizén...
Biz' én*

*pucoltam pacát, foltot is
lehettem volna boldog is
simán...
S ti mán*

*el is feledtetek, nosza.
Rám ült az elmúlás kosza.
Mocsok
tocsog*

*körül, bármerre nézek én,
piszok került elém, belém,
alám.
Na, lám.*

*Hisz szép vagyok még és deli,
hát mért nem töltötök teli?
Az ok,
gazok,*

*mi, hogy beposhadt vénkorom?
Kit ellepett a szén, korom,
s feled-
ve lett,*

*kit benőtt fű és moha már,
nem lehet abból soha már
vidor
vödör?*

Az előző versek után el *Túl a Maszat- hegyen* című verses mese beté Születésnapomra , valóba

Ez valóban így is van, n *A Bús, Piros vödör dala* is magán viseli történet *Születésnapomra*

módsz

József Attilánál megszű *Születésnapomra*

megírásával József Att¹³

elysetőb

Jegyzetek

- 1 Tverdota György: *A komor föltámadás titk* Hn. 1998. Pannonica Ki *A Horger-ügy metamor* című fe
- 2 Szabolcsi Miklós: *Kész a leltár. József Ati* Bp. 1998. Akadémiai K *József Attila „én-ontoló* (
- 3 Szabolcsi Miklós: *Verstani adalék József* (1947). In: Szabolcsi M *Költészet és korszerűs* Bp. 19
- 4 Jean Richepin: *Chansos des Cloches* c Idézi: Szabolcsi Miklós: *Kész a leltár. József Ati* 804. És
- 5 Szabolcsi Miklós szer *Kész a leltár. József Ati* 805. 1937. sztrómantikus költő műve
- 6 Takács Etel: *József Attila két szavár* 1960. I. sz. 45-52. o. És *József Attila két szavár* In:
- 7 E sorozathoz hozzátehetjük még Orbán Ottó verskezddését is: „Kilencven éves lennél, hogyha élnél. /
- 8 Lásd: Szőke György: *Az áthajlás csecse becse*.
- 9 Ez a gesztus sokkal ír *Bírálóimhoz* címrész a *Dardanus-féle kritikusa* alcímű
- 10 Lengyel András azt l *József Attila „én-ontoló*). *József Attila és a nyelv* című kötet
- 11 Sejtésem, hogy a ha *Halotti beszéd* jének egyik sorára játsz *ajd rázuhant a mázsás*, – Kovács
- 12 Halványan rájátszik *Kész a leltárra*. Például: *Sikáltam hajót, rántotta* – írja J
- 13 Amióta tanulmányon *Korunk* 2005/3. számában jele *Születésnapomra* ,